

Anmeldelse af Knud Vilby

DEN BORGERLIGE EROBRING AF DANMARK

Vi ved det jo. Vi havde længe befundet os godt, som tilvenstre-for-midten-debattører. Vi havde haft rigtig god plads til kritik og begavet analyse, men pludselig følte vi os i begyndelsen af nullerne skubbet til side.

Debatarenaen blev erobret af en revitaliseret højrefløj, der havde politisk og mediemæssigt medløb, uanset hvor håbløse nogle af argumenterne var i vores optik.

Ifølge bogen om "Værdikæmperne" var det slaget om danskernes sjæl, der i nullerne var i gang på nye vilkår, og der er ingen tvivl om, hvem der var i offensiven.

Skal det siges med et (eller tre små) ord, hedder det: "Anders Fogh Rasmussen". Med sin blanding af kynisme, klarhed, konsekvens og naivitet satte han en ny dagsorden for måden at drive politik på. Og dagsordenen blev efterhånden fulgt og accepteret af hele den danske offentlighed. Den borgerlige debat var for alvor tilbage.

Men hvor vi andre i vores frustration i nullerne nok var mest fokuseret på nedskæringerne, USA-følgagtigheden, udlændingestramningerne og krigsliderligheden i projektet, så var Foghs projekt i virkeligheden langt større.

Det handlede om kulturkamp, eller med Anders Fogh Rasmussens egne ord: "Jeg har faktisk den opfattelse, at det at sætte dagsordenen i værdidebatten ændrer samfundet meget mere end de der lovgivningsændringer". Det handlede om at ændre tankegangen i det danske samfund.

"Værdikæmperne" er en både velresearchet og meget velskrevet bog om ti år, der på mange måder ændrede Danmark. Meget af det er naturligvis kendt, men bogen trækker linjer, der giver ny indsigt og forståelse. Og selv om den handler om meget andet end Anders Fogh Rasmussen, er han det naturlige fokus.

Centralt står beskrivelsen af, hvordan han som værdi-

kæmper var i stand til at skrotte sin egen agitation for minimalstaten, da han opdagede at danskerne ikke ville af med velfærdsstaten. Han svigtede eller fravalgte sine egne klare holdninger, og den kamp mod staten han tidligere havde proklameret. I stedet lykkedes det ham at etablere en kontraktspolitik, der gjorde at han opfattedes som troværdig og pålidelig.

Det var ikke længere de store skattelettelers tid, men et skattestop så dagens lys (som alligevel reelt betød skattelettelser), og samtidig skulle en række andre borgerligt liberale værdier styrkes: Friheden, herunder blandt andet friheden til at vælge mellem forskellige ydelser, men også et borgerligt kulturbegreb og den frihed, der har med retssikkerhed at gøre, og det individuelle ansvar og stoltheden ved at være dansker, blandt andet udtrykt gennem en politik, der skulle bringe Danmark i første række i de internationale militære opgør mellem frihed og undertrykkelse. Danmark blev en krigsførende nation, på sær vis også som et led i Foghs personlige opgør med besættelsestidens samarbejds politik.

Debatten fik et nyt centrum og et nyt fokus. Udlændingepolitikken var selvfølgelig også central og brugbar i værdikampen. Og den samlede buket passede godt sammen med Dansk Folkepartis nye magtposition i dansk politik.

Naturligvis var det hele mere nuanceret og komplekst, og Esben Schjørrings og Michael Jannerups bog giver mange nye og for mig ukendte nuancer, både om de interne og mere eksterne opgør i den borgerlige blok. Men den korte version er jo, at danskernes flertal købte Anders Fogh Rasmussens dagsorden. Han vandt – i hvert fald på den korte bane.

Når vi i dag ser tilbage på tiåret, ser det anderledes ud. Og det fortæller bogen også. Vi fik ikke større rets-

Esben Schjørring og Michael Jannerup:
Værdikæmperne. Slaget om danskernes sjæl.
VK-regeringerne 2001-2011.
Gyldendal. 478 s., kr 300 -.

sikkerhed og mere frihed i forhold til staten. Tvært i mod har retssikkerheden det vel dårligere end i flere generationer, og statens systematiske overvågning af borgerne sætter under en borgerlig regering nye rekorder.

Vi fik heller ikke udbredt demokrati eller frihed i resten af verden. Tvært i mod. Vi har tabt de krige, vi har deltaget i, og de har i hvert fald ikke ført til hverken demokrati, frihed eller fred. Set i lyset af den viden, der eksisterede også i nullernes begyndelse, står Anders Fogh Rasmussens krigspolitik tilbage som naiv og uigenomtænkt. Det var krigspolitik uden analyse af, hvad der skulle følge efter. Det var ikke bare USA-følgagtighed, for Fogh-regeringen og Fogh selv ville i høj grad selv slås, som led i værdikampen. Men hvis det var gennemtænkt var det kynisk.

Som tiden gik kom både opgørene og nederlagene. V og K fik på toppen mere end 40% af danskernes stemmer. I 2015 fik de 23%. Bogens sidste sætning lyder "Man fik magten, men arvede magtesløsheden".

Det er en vigtig konklusion, men den ændrer ikke på, at Danmark fortsat er præget af værdikampens store ændringer. De værdier, der skabte det socialdemokratiske velfærdssamfund og som handlede om fællesskab og solidaritet og omsorg for de svageste, står fortsat svagt. Debatten er fortsat domineret af en gennemgribende borgerlig tænkning, og Socialdemokratiet har købt store dele af det borgerlige tankegods og de borgerlige værdier.

Udlændingepolitikken beskrives med rette som "værdikampens blodigste front", hvor det ikke kun handlede om at stå stærkt i en ny form for værdiforsvar overfor et voksende indvandringsproblem, men i høj grad også om partimæssige positioneringer – om at erobre definitionsretten og den politiske serveret. Det er både underholdende og deprimerende at se analyserne af, hvordan

Dansk Folkeparti (stort set) altid er i stand til at placere sig centralt og "rigtigt" i den debat, mens de konservative gang på gang kikser, og det går rigtig galt, da partiet får Nasser Khader til hjælp efter hans serie af partiskift.

Det er også fascinerende at læse analysen af Lars Løkke Rasmussens bløde men i virkeligheden klare opgør med Anders Fogh Rasmussens værdipolitik. Løkke havde næppe nogensinde hjertet med i værdipolitikken, og han kunne også se, at dens muligheder var brugt op. Han forsøgte begavet og retorisk dygtigt at placere Venstre et andet sted. Og man får indtryk af, at det kunne være lykkedes med succes, hvis ikke han samtidig på den personlige front havde undermineret sin egen og dermed partiets troværdighed.

Det er som sagt spændende læsning, selv om det også mange steder er ganske trist. Det siger noget om behovet for klare og enkle budskaber i politik. De må gerne skifte, og de må gerne være inkonsekvente, men de skal være forståelige og genkendelige. De skal fremstå troværdige, og de skal gentages.

Selv om det ikke er bogens tema, siger det også noget om manglen på klar og troværdig opposition. Og det giver en slags forståelse for den måde Socialdemokratiet nu spiller sine kort på. Det er ikke særlig fornuftigt, og det er – for eksempel med udlændingespillet - slet ikke realistisk. Det er heller ikke ansvarligt i forhold til en værditænkning om tolerance og solidaritet, men det er enkelt og tilsyneladende klart. Måske giver det stemmer.

I øvrigt er det interessant, at ordet "klima" vist slet ikke er nævnt i en bog, der handler om den politiske udvikling i begyndelsen af dette nye århundrede, hvor klimaændringerne er den største realpolitiske udfordring. Det er ikke menneskers fundamentale problemer, der er i centrum i dansk politik. Og det er ikke bogens skyld.